

Geopolitical explanation of the media confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States of America

Davood Bahadori¹ , Gholamhassan Heydari², Ezzatullah Ezzati³, and Davood Hassanabadi⁴

1. Corresponding author; Ph.D. student of Political Geography, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. E-mail: d.bahadori94@gmail.com
2. Department of Political Geography, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.
3. Department of Political Geography, Islamic Azad University, Science and Research Unit, Tehran, Iran.
4. Department of Geography, Islamic Azad University, Garmsar branch, Garmsar, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Article history:

Received: 13 August 2024

Received in revised form:

06 September 2024

Accepted: 07 September 2024

Keywords:

Geopolitics,
geopolitical confrontation,
geopolitics of the United
States of America,
geopolitics of the Islamic
Republic of Iran,
geopolitical isolation.

ABSTRACT

The current research has investigated the geopolitical confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States of America. The research method chosen for this study is to use descriptive, analytical and content analysis methods to examine the opinions and positions of the presidents and media of the United States of America and the leaders and national media of the Islamic Republic of Iran. According to the conclusions of this study, it can be said that the history of the geopolitical confrontation between the Islamic Republic of Iran and the West, especially the United States of America, shows that the relationship between the two sides is complex and multifaceted, influenced by factors based on cultural geopolitics based on psychological and media operations. After the establishment, the Islamic Republic of Iran adopted the strategy of exporting the revolution, supporting regional movements and confronting Israel, at the top of media techniques to promote its message and influence international opinion. On the other hand, the United States also has significant media power. itself, after the establishment of the Islamic Republic of media techniques to shape the narrative of the conflict and influence public opinion around the world, Iran with four strategies: terrorism, violation of human rights, non-peaceful use of nuclear energy and confronting Israel accuses and pursues the geopolitical isolation of the Islamic Republic of Iran in the world.

Cite this article: Bahadori, D. Heydari, GH. Ezzati, E. Hassanabadi. D. (2024). Geopolitical explanation of the media confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States of America. *New Geopolitics Research*, 1 (1), 203-225.

© The Author(s).

DOI: <http://doi.org/10.22.34/nrpg.1.1.12>

Publisher: Lorestan University.

Introduction

In the present era, geopolitics no longer means military competition over land and natural resources, but new dimensions such as media battle and soft war have also been added to it. As powerful tools for shaping public opinion and guiding intellectual and political currents, the media play an irreplaceable role in achieving geopolitical goals. In the meantime, the confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States of America, as two important regional and global players, has always been one of the most important centers of geopolitical conflict in the last four decades. This confrontation, on the one hand, has its roots in historical, ideological differences and conflicting interests of the two countries, and on the other hand, by using media tools, it has been extended to a level beyond geographical borders.

In this article, taking an analytical and critical approach, an attempt has been made to explain the various dimensions of the media geopolitical confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States of America. The importance of this issue is that in today's world, media power, as a complement or even a substitute for military power, can determine the fate of geopolitical conflicts. Accordingly, understanding the media mechanisms, strategies, and consequences of this confrontation can help to gain a deeper understanding of the geopolitical developments in the region and the world.

Research Methodology

This research was conducted using descriptive-analytical methods and content analysis. The data corpus of the research includes the positions and views of the presidents and official media of the United States of America and the leaders and national media of the Islamic Republic of Iran in the period after the victory of the Islamic Revolution of Iran until 2024. Research data was collected through reviewing documents, statements, speeches, news reports, media analyses, and contents published in the media of the two countries.

In the analysis stage, first, the macro media strategies of each party were identified and categorized. Then, using the content analysis technique, the main and key themes related to the geopolitical confrontation were extracted. Also, relying on geopolitical theories and political communications, an attempt was made to explain the relationship between media strategies and geopolitical goals of the two countries.

Results and Discussion**A) Dimensions and nature of the media geopolitical confrontation**

The research findings show that the geopolitical confrontation between Iran and the United States is not limited to the military and political arena, but also widely takes place in the media and soft war. Both countries, using traditional media (radio, television, and press) and new media (social networks, news websites, and multimedia platforms), try to present their desired narrative of regional and global realities and developments.

B) Media strategies of the Islamic Republic of Iran

After the victory of the Islamic Revolution, the Islamic Republic of Iran has pursued three

main media strategies:

1. Exporting the revolution and supporting regional movements: Iran, using its media, tries to convey the message of the Islamic Revolution and the discourse of resistance to countries in the region and the world, and provides media support to anti-arrogance and anti-Zionist movements.
2. Confronting Israel: Iranian media introduce the Zionist regime as the main enemy of the Islamic world and try to mobilize public opinion in the region against Israel.
3. Strengthening Islamic identity and independence: Iranian media emphasize the political, cultural, and economic independence of the country and try to present a positive image of the Islamic Republic system and its achievements in various fields.

C) Media strategies of the United States

The United States, relying on its extensive media power, is also pursuing four key strategies towards Iran:

1. Accusing Iran of terrorism: The American media accuses Iran of supporting terrorist groups and tries to establish this image in the world's public opinion.
2. Violating the human rights: The United States is trying to delegitimize the Islamic Republic by highlighting human rights violations in Iran.
3. Using nuclear energy Non-peacefully: Western media presents Iran's nuclear program as a threat to international security and emphasizes the need to control and limit it.
4. Confronting Israel: The United States is trying to increase global support for its anti-Iranian policies by providing media support for Israel and presenting Iran as a threat to the security of this regime.

D) Consequences and effects of the media confrontation

This media confrontation has had numerous consequences at the national, regional and global levels, as follows:

- Geopolitical isolation of Iran: The United States, by taking advantage of its media power and international coalition-building, seeks to isolate Iran in the global arena.
- The strengthening of the resistance discourse: Iran, using its media, is also trying to strengthen the resistance front and mobilize regional public opinion against the policies of the United States and Israel.
- Polarization of public opinion: This media battle has led to the polarization of public opinion in the region and the world, and has exacerbated ideological and political divides.
- The impact on foreign policy: The media strategies of the two countries have played an important role in shaping their foreign policy and strategic decisions towards each other.

Conclusions

The present study shows that the geopolitical confrontation between the Islamic Republic of

Iran and the United States of America, rather than being a mere military or political conflict, has become a media war and a battle of narratives. In this battle, each side, using media tools and soft war techniques, tries to make its preferred narrative dominate domestic, regional, and global public opinion.

By emphasizing the export of the revolution, supporting regional movements, and confronting Israel, Iran is trying to strengthen the discourse of resistance and legitimize its policies. In contrast, the United States, by accusing Iran of terrorism, human rights violations, and its nuclear program, and supporting Israel seeks to delegitimize Iran and isolate it in the international arena.

This media confrontation, while affecting the domestic and foreign policies of the two countries, plays an important role in shaping the geopolitical developments of the region and the world. Finally, it can be said that in the present era, media power, as a complement to hard power, has become a strategic tool for achieving countries' geopolitical goals, and a precise understanding of its mechanisms and consequences is essential and vital for analysts and policymakers in the field of international relations.

تبیین ژئوپلیتیکی رویارویی رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا

داود بهادری^۱، غلامحسین حیدری^۲، عزت‌الله عزتی^۳، و داود حسن آبادی^۴

۱. نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران. رایانامه: d.bahadori94@gmail.com

۲. گروه جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

۳. گروه جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

۴. گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۶/۱۶</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷</p> <p>کلیدواژه‌ها: ژئوپلیتیک، رویارویی ژئوپلیتیکی، ژئوپلیتیک ایالات متحده آمریکا، ژئوپلیتیک جمهوری اسلامی ایران، انزوای ژئوپلیتیکی.</p>	<p>پژوهش حاضر به بررسی رویارویی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا پرداخته است. در این پژوهش با استفاده از روش‌های توصیفی، تحلیلی و تحلیل محتوا برای دیدگاه‌ها و مواضع رؤسای جمهور و رسانه‌های ایالات متحده آمریکا و رهبران و رسانه ملی جمهوری اسلامی ایران بررسی و تحلیل شده است. با توجه به نتایج این بررسی، می‌توان گفت: تاریخ رویارویی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و غرب، به‌ویژه ایالات متحده آمریکا، نشان می‌دهد که رابطه بین دو طرف پیچیده و چندوجهی است و تحت تأثیر عواملی بر پایه ژئوپلیتیک فرهنگی - مبتنی بر عملیات روانی و رسانه‌ای - شکل گرفته است. جمهوری اسلامی ایران پس از استقرار، برای تبلیغ پیام خود و تأثیرگذاری بر افکار بین‌المللی استراتژی صدور انقلاب، حمایت از جنبش‌های منطقه‌ای و مقابله با اسرائیل را در صدر برنامه‌های رسانه‌ای خود قرارداد. از سوی دیگر، ایالات متحده نیز با قدرت رسانه‌ای قابل توجه خود، بعد از استقرار جمهوری اسلامی، از تکنیک‌های رسانه‌ای برای شکل دادن به روایت درگیری و تأثیرگذاری بر افکار عمومی در سراسر جهان، ایران را با چهار استراتژی: تروریسم، نقض حقوق بشر، استفاده غیر صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای و مقابله با اسرائیل متهم کرده و در پی انزوای ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در جهان است.</p>

استناد: بهادری، داود، حیدری، غلامحسین، عزتی، عزت‌الله، حس آبادی، داود. (۱۴۰۳) تبیین ژئوپلیتیکی رویارویی رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا، پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی، ۱ (۱)، ۲۲۵-۲۰۳.

DOI: <http://doi.org/10.22.34/nrpg.1.1.12>

ناشر: دانشگاه لرستان

مقدمه

رویاری ژئوپلیتیکی در جهان، لزوماً بر پایه جنگ‌های نظامی نیست؛ بلکه تبلیغات سازمان‌یافته و استفاده از عوامل رسانه‌ای برای پیشبرد برنامه‌ها و مقاصد استراتژیک طرف‌های منازعه، امری بدیهی است و با توسعه کیفی و کمی رسانه‌ها توجیه می‌شود. در جغرافیای سیاسی، ساختار قدرتی کشور از طریق اشکال نوین مطالعات برون‌مرزی و مباحث ژئوپلیتیک پیگیری می‌شود (مجتهدزاده ۱۳۹۸: ۸).

در جهان امروز معادلات ژئوپلیتیکی از بُعد سنتی مبتنی بر تسخیر سرزمین و نقض حاکمیت ملی کشورها از طریق قدرتهای دریایی، زمینی و هوایی، به شکل فرایندهای کاهش یافته و به تسخیر افکار، عقاید و ایدئولوژی و حتی تغییر در ساختار حقوق اساسی و قوانین اساسی کشورها مبدل شده است.

این فرآیند در گستره مفهومی خود با قدرت عجیب و تأثیرگذاری به نام "رسانه" در هم تنبیده شده و بسیاری از صاحبان قدرت در جهان با در دست داشتن رسانه‌ها و به عبارتی غول‌های رسانه‌ای و از طریق جذابیت بخشی به تولید محتواها و خصوصاً نظام خبری، افکار مردم کشور یا کشورهای هدف و حتی جامعه جهانی را به اختیار گرفته و قدرت رسانه‌ای به استراتژی بی بدیلی در کنار قدرت ملی مبدل شده است و دیری نمی‌پاید که رسانه‌ها به عنوان عوامل فرهنگی دارای مؤلفه‌های ژئوپلیتیکی، به شکل تعیین کننده‌ای در محاسبه وزن ژئوپلیتیکی کشورها (اعظمی، ۱۳۸۶: ۱۳۸) نقش آفرینی کنند.

در دنیای امروز، دیگر سیاستمداران و صاحبان قدرت، کمتر در فکر جنگ‌های نظامی و مبارزات خشن هستند و ژئوپلیتیک سنتی مبتنی بر قدرتهای نظامی جای خود را به ژئوپلیتیک انتقادی بخشیده است و اگر در جایی از عالم جنگ‌های نظامی صورت می‌گیرد، نقش رسانه‌ها در قبل، حین و بعد از جنگ و رویاری قدرتها، بویژه برای مهندسی افکار عمومی، نقشی محوری و بی بدیل است.

اهمیت پرداختن به این مسئله و بررسی مفهوم ژئوپلیتیک رسانه و هم زیستی رسانه با مبانی قدرت در کشورهای قدرتمند، باعث توجه نگارندگان به این موضوع شده است. کشورهای قدرتمند، با در اختیار گرفتن «رسانه‌های قدرتمند»، جهان را به صورت دلخواه شکل می‌دهند و مناسبات سیاسی و اقتصادی مورد نظر خود را پیاده‌سازی می‌کنند. هدف اساسی صاحبان قدرت رسانه‌ای، ایجاد تغییر در رفتار و نگرش مورد نظر و مطلوب خود در جامعه جهانی است که با هدف تغییر رژیم‌ها و یا اصلاحات بنیادی در کشورها، جدا کردن دولت از ملت‌ها، ناکارآمد نشان دادن دولت‌ها، فشار بر حاکمیت منطقه‌ای و همسو کردن افکار عمومی جهان برای کنش‌ها و واکنش‌های بین‌المللی صورت می‌گیرد. در عرصه رسانه‌های بین‌المللی، رویاری ژئوپلیتیکی بین جهان غرب به رهبری آمریکا و جمهوری اسلامی ایران مشهود است. رهبران هر دو طرف با استراتژی‌ها و شعارهای تبلیغاتی متمایز وارد رویاری ژئوپلیتیکی شده و روایت این درگیری را شکل می‌دهند.

ایالات متحده برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی در سراسر جهان از قدرت رسانه‌ای قابل توجه خود استفاده می‌کند؛ در حالی که جمهوری اسلامی ایران استراتژی ژئوپلیتیکی خود را از طریق صدور انقلاب، حمایت از جنبش‌های منطقه‌ای و مقابله با اسرائیل با استفاده از رسانه‌های بین‌المللی خود دنبال کرده است. قدرت رسانه‌ای در توصیف جوزف نای نقش فزاینده‌ای در شکل دادن به افکار و عملیات روانی جامعه جهانی ایفا می‌کند. ایالات متحده با قدرت رسانه‌ای خود بر افکار عمومی تأثیر گذاشته و با ابزار رسانه، در جهت بسط ژئوپلیتیک فرهنگی و اجتماعی خود برای مقابله با جمهوری اسلامی رویاری ژئوپلیتیکی گام برداشته است تا بتواند در مسیر مهار و انزوای ژئوپلیتیکی ایران اقدام کند.

رویاری ژئوپلیتیکی ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی، به‌ویژه از طریق جنگ رسانه‌ای، متضمن تبلیغات سازمان‌یافته و استفاده از عوامل رسانه‌ای توسط این قدرتهاست. درک و شناخت نقش رسانه‌های بین‌المللی در رویاری ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران برای حفظ منافع ملی و اتخاذ رویکرد حرفه‌ای در صحنه بین‌المللی امری حیاتی است.

با توجه به مواردی که اشاره شد، پژوهش حاضر به دنبال تبیین رویاری ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و غرب، خصوصاً ایالات متحده آمریکا از طریق ابزار رسانه است. در این تحقیق، به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم: رویاری ژئوپلیتیکی جمهوری

اسلامی ایران و غرب، بخصوص ایالات متحده آمریکا، در چه ابعادی تجلی یافته است؟ فرضیه تحقیق چنین است که جمهوری اسلامی ایران، در رسانه‌های اصلی خود، استراتژی صدور انقلاب، حمایت از جنبش‌های منطقه‌ای و مقابله با اسرائیل را اتخاذ کرده و ایالات متحده آمریکا با تکنیک‌های رسانه‌ای، ایران را به تروریسم، نقض حقوق بشر، استفاده غیر صلح آمیز از انرژی هسته‌ای و مقابله با اسرائیل متهم کرده و انزوای ژئوپلیتیکی ایران را تعقیب می‌کند.

مبانی نظری

ژئوپلیتیک

ابتدا در خصوص مفهوم "ژئوپلیتیک"، توجه به تعاریف بزرگان این علم، امری بدیهی و اجتناب‌ناپذیر است. عزتی در پیشگفتار کتاب ژئوپلیتیک و نیز کتاب ژئواستراتژی، تعاریف زیر را ارائه می‌کند:

الف- "ژئوپلیتیک که معنای لغوی آن سیاست زمین است، نقش عوامل محیط جغرافیایی در سیاست ملل بررسی می‌شود" (عزتی، ۱۳۷۱: ۱).

ب- "ژئوپلیتیک به بررسی تأثیر پدیده‌های جغرافیایی بر ساختارها و نهادهای سیاسی حکومتی و غیر حکومتی و تحولات آنها و خصوصیات و روابط با دیگر دولتها می‌پردازد" (عزتی، ۱۳۷۳: ۸۸).

در حالی که جغرافیای سیاسی از نقش آفرینی‌های سیاسی، محیطی در چهارچوب کشور سخن می‌گوید، ژئوپلیتیک از نقش آفرینی‌های سیاسی و محیطی در چهارچوب مفهوم قدرت بحث می‌کند. به این ترتیب، ژئوپلیتیک را می‌توان مطالعه رقابت میان قدرت‌ها برای ایجاد سلطه بر منطقه یا جهان با استفاده از امکاناتی که محیط جغرافیایی در اختیار می‌گذرد تعریف کرد. در این بازتاب است که ژئوپلیتیک از رابطه بین سه عنصر اصلی به وجود می‌آید که عبارتند از: رقابت که مولد سیاست است، قدرت که پدیده‌ای سیاسی است و جغرافیا که فضای لازم را برای محیطی ساختن رقابت سیاسی در اختیار می‌گذارد (مجتهد زاده، ۱۳۹۸: ۹).

انزوای ژئوپلیتیکی

انزوای ژئوپلیتیکی تفاوت چندانی با انزوای سیاسی ندارد. بدین معنی که هم در انزوای سیاسی و هم در انزوای ژئوپلیتیکی به کاهش مناسبات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، ارتباطی و فرهنگی یک واحد اعم از کشور مستقل یا خودمختار با محیط پیرامونی اشاره می‌شود. تفاوت انزوای ژئوپلیتیکی با انزوای جغرافیایی در این است که بر خلاف انزوای جغرافیایی که محصول طبیعی موقعیت جغرافیایی است، انزوای ژئوپلیتیکی محصول موقعیت ژئوپلیتیکی است که علاوه بر ارزش‌های جغرافیایی، موقعیت کشورها در بستر ساختار سیاست جهانی و تقسیم‌بندی‌های سیاسی جهان را به نمایش می‌گذارد. در موقعیت انزوای جغرافیایی شاید مناسبات کاملاً دوستانه بین کشورها برقرار باشد؛ اما در موقعیت انزوای ژئوپلیتیکی، کشورها تحت فشار محیط پیرامونی یا بین‌المللی به لحاظ برقراری مناسبات مستقیم با جهان خارج رنج می‌برند. بر همین اساس انزوای ژئوپلیتیکی موجودیت سیستم سیاسی، ثبات سیاسی، آرامش اجتماعی، امنیت ملی و بالاخره بقای هر کشوری را تهدید می‌کند و در مقابل، برقراری تعاملات گسترده با سایر کشورها یا سازمان‌های فرا کشوری علاوه بر تقویت منزلت هر کشوری در سیستم جهانی و منطقه‌ای، ضامن امنیت و بقای ملی، ثبات و انسجام سیاسی آن کشور است (زیاری، ۱۳۸۹: ۱۸۲).

انزوای ژئوپلیتیکی، انزوایی است که بر پایه میزان احساس تهدید از سوی همسایگان پدید می‌آید و در نتیجه کشور مورد تهدید سعی می‌کند تا به کمک قدرت‌های خارجی، سایه انزوای ژئوپلیتیکی را با ایجاد موازنه مثبت قدرت به نفع خود تغییر دهد (کریمی پور و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۱۵). به عبارت دیگر انزوای ژئوپلیتیکی را می‌توان انزوای سیاسی دانست؛ بدین معنا که در هر دو واژه، ما شاهد کاهش مناسبات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، ارتباطی و فرهنگی یک واحد سیاسی با محیط پیرامونی خود هستیم (متقی و قره بیگی، ۱۳۹۴: ۱۴۰).

ژئوپلیتیک آمریکایی

در ژئوپلیتیک کلاسیک آلمانی، ایالات متحده یکی از سه منطقه قدرتی چیره بر جهان شمرده می‌شد. با شکست آلمان در جنگ جهانی

دوم، ایالات متحده نیرومندترین قدرت جهانی گردید. با خواست‌هایی به مراتب گسترده‌تر از تمایلات نیمه‌جهانی که ژئوپلیتیک آلمانی برایش در نظر گرفته بود. آمریکا نیازمند یک استراتژی جهانی بود و به یک مدل جهانی نیاز داشت تا استراتژی جهانی خود را بر اساس آن بنا کند؛ بدین معنی که بازگشت به ژئوپلیتیک مکیندری نقطه آغاز ژئوپلیتیک جدید آمریکایی شمرده شد.

در عمل، ژئوپلیتیک آمریکایی برای آشکار کردن خطوط قاطع جدایی‌ها برای استحکام بخشیدن به حلقه محاصره رقیب، دنیای سیاسی را به دو دسته تقسیم کرد: دنیای واقع شده در پس پرده آهنین - اصطلاحی که چرچیل در فردای جنگ جهانی دوم آن را در تشریح دنیای کمونیزم به کار گرفت - و دنیای آزاد یا کشورهای که به کمونیزم نپیوستند و در اردوگاه باختر سیاسی با ایالات متحد آمریکا همداستان شدند. با امضای دو پیمان ورشو در اروپای خاوری و ناتو میان کشورهای باختر زمین این دو اصطلاح جای خود را به دو اصطلاح «خاور» و «باختر» سیاسی داد.

برای پی بردن به ریشه‌های واقعی ضدیت غرب با اسلام می‌توان به دیدگاه گراهام فولر در کتاب جدیدش تحت عنوان جهان بدون اسلام اشاره کرد. وی در این کتاب بیان می‌کند که رابطه هراس انگیز غرب با خاورمیانه در حقیقت ربطی به دین ندارد و تاریخ آن به دوران پیش از گسترش اسلام ارتباط پیدا می‌کند. بنابراین، فولر به اختلافاتی ریشه دار اشاره می‌کند که هنوز به قومیت، اقتصاد، جنگ، ارتشها و ژئوپلیتیک مربوط است و چندان ربطی به اسلام ندارد و در حقیقت، به دوران قبل از ظهور اسلام مربوط می‌شود. او تداوم ژئوپلیتیک و ناراضی‌ها در سراسر خاورمیانه را از جمله همین مسائل مورد غفلت می‌داند که برای توضیح آنها هیچ نیازی به اسلام نیست. در مقابل، اسلام را پرچمی می‌داند که به عنوان اصلی سازمان‌بخش برای امپراتوری اسلامی عمل می‌کرده است. فولر می‌گوید: منظوم آن نیست که اسلام تأثیر مهمی بر منطقه خاورمیانه و فرهنگ و تمدن آن نداشته است؛ بلکه حرفم آن است که ماهیت منازعه و اختلاف میان غرب و مسلمانان ربطی به اسلام ندارد. وی از نفت، مداخله سیاسی، کودتاهای مورد حمایت غرب، حمایت از مستبدهای طرفدار غرب و حمایت همه جانبه از رژیم صهیونیستی در منازعه با فلسطینیان به عنوان انتقادات اصلی مردمان خاورمیانه از غرب یاد می‌کند (Fuller, 2010).

ایالات متحده آمریکا به منظور مقابله با جهان اسلام و جمهوری اسلامی ایران از راهکارهای متفاوتی استفاده می‌کند که محوریت و تمرکز آنها بر رسانه‌های نوین و سنتی قرار دارد. رسانه‌های سنتی همانند رادیو و تلویزیون، در واقع، امتداد جریان ارتباطی تلفن محسوب می‌گردند (پاستر، ۱۳۷۷، ۱۷). جریان غالب بر رسانه‌های سنتی این است که گروه کوچکی از تولیدکنندگان می‌توانند اطلاعات، آگاهی‌ها و اخبار را برای اقشار وسیعی از مخاطبان بفرستند؛ به این معنی که با انتشار دست اول اطلاعات و اخبار، یک ارتباط «برتر» و یکجانبه برقرار می‌شود. به‌ویژه آنکه نشر در انحصار تولیدکنندگان محدود و مصرف‌کنندگان بی‌شمار پیام‌ها بود. این شکل از ارتباط، چالش‌ها و پیامدهای خاص خود را داشت و دانشمندان زیادی، از جمله نظریه‌پردازان مکتب وابستگی، منتقدان جدی آن به شمار می‌رفتند (ساسمن و لنت، ۱۳۷۴، ۱۸۲).

مصلی نژاد (۱۳۸۶) در مقاله‌ای با عنوان «مدیریت بحران آمریکا در مناطق ژئوپلیتیکی» این استدلال را مطرح می‌سازد که مدل مدیریت بحران در آمریکا بر مبنای رویارویی است، نه فرایند دیپلماتیک و مدل تعادل. در واقع آمریکا شیوه اشغالگری را برگزیده که این امر خود منجر به ناپایداری‌ها و درگیری‌های بیشتری در غرب آسیا شده است.

هدایتی و پینکفستف (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «الگوی رفتاری آمریکا و روسیه در مدیریت بحران‌های منطقه‌ای؛ مطالعه موردی بحران سوریه» صرفاً به رهیافت ایالات متحده در مدیریت بحران سوریه توجه کرده‌اند. به اعتقاد آنها، روسیه و آمریکا، مدیریت بحران یاد شده را در قالب‌های تعاملات دو جانبه میان خود و با در نظر گرفتن سایر علاقه‌مندی‌های بین‌المللی دنبال می‌کنند و در این راستا، تا حدود زیادی به الگوی رقابت و همکاری - به جا مانده از دوران جنگ سرد - نزدیک شده‌اند.

سیر تاریخی و تحولات ژئوپلیتیکی از زمان کارتر (مقارن با پدید آمدن انقلاب اسلامی) تا زمان جو بایدن و موضع آنان در اتخاذ مهار و انزوای ژئوپلیتیکی ایران، گام موثری در رهیافت‌های نظری تحقیق و تحلیل موضوعی سیاست خارجی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا است که بدان‌ها اشاره می‌شود:

- دولت کارتر از زمان ظهور انقلاب اسلامی تلاش زیادی برای ارتباط دیپلماتیک با ایران داشت؛ ولی پس از دست نیافتن به راه حل‌های سازش، تصمیم گرفت از سیاست انزوای ژئوپلیتیکی ایران برای به زانو درآوردن حکومت انقلابی ایران استفاده کند.
- در یکی از اسناد خیلی محرمانه سفارت آمریکا یکی از دیپلمات‌های آمریکایی به نام جان گریوز اظهار می‌دارد: هیچ یک از گروه‌ها اعم از رهبران سنتی نیروهای مسلح، مدیران و تکنسین‌های غریزه، سیاستمداران لیبرال دموکرات، آرمان‌گرایان شبه نظامی و افراطیون چپ‌گرا که شامل کمونیست‌ها نیز می‌شوند، نمی‌توانند به نحو آشکار برای به دست آوردن قدرت اقدام نمایند. چون همیشه این خطر هست که بنیادگرایان اسلامی که از حمایت بی دریغ توده‌ها برخوردارند، آنها را نیست و نابود سازند. با این حال، بنیادگرایان اسلامی نیز آسیب پذیر هستند. به نظر من دو سناریو وجود دارد که می‌توان آشوب به پا کرد و باعث سقوط نهایی آنان شد (اسناد لانه جاسوسی، ۱۳۶۹، صص ۱۳۱ - ۱۳۲).
- سناریوی اول: ناراضی‌های نژادی، منطقه‌ای و بسته شدن حوزه‌های نفتی و رکود در اقتصاد سنتی و بی اثر شدن ناسیونالیسم تا جایی که مردم از عدم استعداد و توانایی رهبران اسلامی خود ناراضی شوند (همان).
- سناریوی دوم: ایجاد اختلاف در میان محصلین مدارس و دانشجویان دانشگاه‌ها که منجر به ناراضی عمومی و خشونت و در نهایت سقوط شود (همان).
- یکی از سناتورهای آمریکایی به نام سناتور جکسون طی مصاحبه‌ای در اکتبر ۱۹۷۹ (مهر ۱۳۵۸) اظهار می‌دارد که: انقلاب ایران محکوم به شکست است و آن کشور در آستانه تجزیه به قطعات کوچکتر است.
- برژینسکی از طراحان اصلی عملیات طیس و مسئول اجرایی آن، در مورد چگونگی تصمیم‌گیری در مورد این طرح می‌نویسد: اگر این کار با موفقیت انجام می‌شد، آمریکا یک بار دیگر زور بازوی خود را نشان می‌داد. چیزی که بیست سال است به آن احتیاج دارد (مشرقی و همکاران، ۱۳۶۲: ۱۹۷).
- مایلز کاپلند نیز از دست اندرکاران سابق دستگاه اطلاعاتی آمریکا و همکار با کرمیت روزولت در عملیات‌های آمریکایی می‌گوید: هدف از تهاجم طیس، تنها آزادی گروگان‌ها نبوده؛ بلکه کودتا برای سرنگونی رژیم ایران، هدف اصلی این عملیات بوده است. (کیه‌زا، جولیتو، ۱۳۶۲: ۱۳۶)
- برژینسکی، مشاور امنیت ملی کارتر، برای زمینه‌سازی و اطلاع از وضع عراق برای شروع جنگ، سفرهای محرمانه مکرری به بغداد کرد. مجله ژورنال استریت در هشتم فوریه ۱۹۸۰ (نوزدهم بهمن ۱۳۵۸) یکی از این سفرهای محرمانه را فاش ساخت و به ملاقات برژینسکی و صدام اشاره کرد و نوشت: برژینسکی پس از سفر محرمانه خود به بغداد در اوایل سال جاری (۱۹۸۰) در یک مصاحبه تلویزیونی گفت: ما تضاد قابل ملاحظه‌ای بین ایالات متحده و عراق نمی‌بینیم. ما معتقدیم عراق که تصمیم به استقلال دارد در آرزوی امنیت خلیج عربی است و تصور نمی‌کنیم که روابط ایران و عراق سست گردد (کروند و الکساندر، ۱۳۹۰: ۶۵).
- کارتر نیز طی سخنرانی‌ای در لوس آنجلس به طور غیر مستقیم بیان می‌کند: امیدوارم که به دنبال جنگ عراق با ایران، آزاد کردن گروگان‌های آمریکایی سرعت یابد و ایران از این جنگ درس عبرتی گرفته باشد که تا چه حد صلح و آرامش و یک اقتصاد قوی برای هر کشور لازم است. آمریکا انتظار دارد در جنگ ایران و عراق، کشور ایران را نیازمند وسایل یدکی نماید و در نتیجه آن کشور جهت رفع نیاز خود، شرایط آمریکا را برای آزادی گروگان‌ها بپذیرد. هنری کسینجر نیز در مصاحبه خود با خبرنگار در بیست و هشتم سپتامبر ۱۹۸۰ اعلام کرد که جنگ ایران و عراق به آزادی گروگان‌ها کمک می‌کند و وی انتظار دارد گروگان‌ها به زودی آزاد شوند (مازندی و دیگران، ۱۳۷۷: ۱۴۵).
- آنتونی فرانسیس بویل استاد دانشکده حقوق دانشگاه ایلینویز آمریکا در یک بررسی حقوقی از ابعاد جنگ ایران و عراق می‌نویسد: تلاش‌های آمریکا برای مجازات، انزوا، و تضعیف حکومت خمینی به دلیل بحران گروگان‌گیری زمینه‌ای را به راحتی برای عراق فراهم آورد که در سپتامبر ۱۹۸۰ به ایران هجوم ببرد (بویل، ۱۳۷۵: ۹۸)

- یکی از نشریات آمریکایی نیز در سال ۱۳۵۹ به نقش ژاندارمی عراق به نفع غرب اشاره می‌کند و می‌نویسد: حکومت کارتر، عراق را به عنوان یک مانع قدرتمند در برابر انقلاب اسلامی و به عنوان یک نیروی ثبات آور در خلیج فارس مد نظر قرار می‌دهد. برای حکومت کارتر، عراق و صدام حسین اکنون به عنوان حافظان عربستان سعودی و نفت آن محسوب می‌گردد (موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۴۰۳).
- برژینسکی نیز در سال ۱۹۸۰ (۱۳۵۹) صدام را نیروی متعادل کننده انقلاب ایران و به عنوان قدرتی تلقی می‌کرد که مانع توسعه‌طلبی شوروی در منطقه است (تیرمن، ۱۳۹۵: ۲۳).
- کارتر در روز دوازدهم نوامبر (بیست و یکم آبان)، دستور قطع خرید نفت از ایران را صادر کرد. سپس در بستر رسانه‌های آن زمان، در واکنش به گزارش‌هایی مبنی بر اینکه ایرانی‌ها می‌خواهند سپرده‌های خود را از بانک‌ها خارج کنند، دستور توقیف همه دارایی‌های دولتی ایران را صادر کرد. این اقدام در فرمان اجرایی چهاردهم نوامبر (بیست و سوم آبان)، رسمیت یافت و شامل این دارایی‌ها در بانک‌ها، شعب خارجی و نمایندگی آنها می‌شد (برژینسکی، ۱۳۶۲: ۹۰).
- پیر سالیانجر در کتاب خود در این زمینه می‌گوید: مهمترین تصمیمی که علیه ایرانی‌ها اتخاذ شد عبارت بود از دستوری که کارتر در چهاردهم نوامبر (بیست و سوم آبان) نسبت به توقیف کلیه دارایی‌های رسمی ایران در بانک‌های آمریکا صادر نمود. البته هیچ کس از مبلغ این سپرده‌ها اطلاع و آگاهی دقیقی نداشت؛ اما برآوردهای صحیح در این زمینه از رقمی بیش از ده میلیارد دلار حکایت می‌کرد. (سالیانجر، ۱۳۶۲: ۹۵).
- برژینسکی نیز در تشریح شرایط این برهه از زمان می‌گوید: فشار برای اقدامات جامع‌تر علناً افزایش می‌یافت. صرف نظر از راه نظامی، گام منطقی بعدی افزایش فشار اقتصادی بر ایران بود. در جلسه چهاردهم دسامبر، رییس جمهور برای گسترش مجازات‌های اقتصادی بیشتر مصمم شد. گروه‌هایی از وزارتخانه امور خارجه و خزانه‌داری برای مشورت و هماهنگی با متحدانمان به خارج اعزام شدند. این برنامه‌ریزی در نهایت می‌بایست به قطع روابط دیپلماتیک و منع اغلب صادرات و معاملات مالی با ایران، که در تاریخ هفتم آوریل (هجدهم فروردین) اعلام شد، منجر گردد. اعمال تحریم‌ها به قصد افزایش ابزار سلطه ما در مقابله با ایران بود. (برژینسکی، ۱۳۶۲: ۹۱).
- طبق فرمانی که کارتر صادر کرد صادرات به ایران ممنوع و هرگونه واردات از ایران نیز قطع گردید. در ضمن کلیه لوازم و تجهیزات نظامی که در زمان شاه پول آن‌ها پرداخت شده بود، توقیف و از ارسال آن‌ها به ایران جلوگیری به عمل آمد (اردبیلی، ۱۳۷۷: ۲۲۳ و ۲۲۴).
- در کنار این اقدامات، کارتر در کنفرانس سران هفت کشور صنعتی جهان نیز متحدان اروپایی خود را دعوت به تحریم اقتصادی ایران کرد (کیه‌زا و جولیتو، ۱۳۶۲: ۱۶۶).
- ویلیام لیمن نیز که از مفسرین برنامه‌های تلویزیونی آمریکاست، در برنامه تلویزیونی شانزدهم فوریه ۱۹۹۳ می‌گوید: پر هزینه‌ترین طرح مشترک آمریکا-عربستان مربوط به کوشش برای مهار کردن انقلاب ایران بود و صدام حسین وسیله انجام این مقصود گردید.

پیشینه تحقیق

- کامران غضنفری در کتاب آمریکا و براندازی جمهوری اسلامی ایران، طرح‌ها و اقدامات دولت‌های آمریکا برای براندازی جمهوری اسلامی ایران، ابتدا در دوره ریاست جمهوری کارتر و بعد در دوره ریگان و بوش و سپس در دوره کلینتون مورد بررسی قرار گرفته و خطوط کلی سیاست خارجه آمریکا در برخورد با جمهوری اسلامی ایران مورد بحث قرار داده است.
- حکیمه سقایی بی‌ریا در پژوهش ساختارها و راهبردهای رسانه‌های برون‌مرزی آمریکا، طی مطالعاتی بر روی رسانه‌های برون‌مرزی دولتی آمریکا اعلام کرده است: این کشور از ابزارهای قدرت نرم، در مدیریت بحران‌ها و تأثیرگذاری بر افکار عمومی جوامع هدف خود به نحو فزاینده‌ای استفاده و قدرت رسانه‌ای خود را در عرصه جهانی گسترش داده است.

– زهرا خرازی محمودندی آذر در پژوهشی با عنوان دیپلماسی رسانه‌ای (رویکرد پسامدرنیسم در روابط بین‌الملل، نسبت به تأثیرات رسانه‌های نوین بر دیپلماسی نوشته نوشته است: شعاع انتشار مطالب رسانه‌های نوین امروزی حد و مرز نمی‌شناسد. محتوای این رسانه‌ها مرزهای دولت – ملت را در می‌نوردد و محدودیت‌های ناشی از این مرزها را کنار می‌گذارد و در عین حال در سایه محیط جهانی نوین محتوای بازی نرم افزاری به عنوان بخشی از دگرگونی جدید سیاست خارجی موجب شده است تا گفتمان، تصویر سازی و امتناع دیگران در تعاملات مربوط به سیاست خارجی جایگاه نوین یابد.

روش تحقیق

روش تحقیق انتخاب شده برای این پژوهش شامل استفاده از روش‌های توصیفی، تحلیلی و تحلیل محتوای بوده است. برای بررسی نظرات و مواضع اصولی روسای جمهور و رسانه‌های ایالات متحده آمریکا و رهبران و رسانه ملی جمهوری اسلامی ایران از این روش، همراه با استفاده از دیدگاه‌های کارشناسان حوزه ژئوپلیتیک استفاده شده و اساساً ماهیت توصیفی و اکتشافی دارد و از روش تحقیق اسنادی و تکنیک مروری برای تحلیل محتوا استفاده می‌کند.

یافته‌های تحقیق

اقدامات دولت ریکان در جهت انزوای ژئوپلیتیکی ایران

- هر گروه میانه‌رو و متمایل به غربی که به مبارزه علیه ملاحا برخیزد، در مورد او به عنوان یک گروه مترقی با علاقه تمام قیام خواهیم کرد (بخشی از اظهارات سولیوان، سفیر آمریکا در ایران در سال ۱۹۷۹) (اسناد لانه جاسوسی، ۱۳۶۹، ۸۷)
- روزنامه واشنگتن پست در تاریخ ۲۴ آوریل ۱۹۸۴ (چهارم اردیبهشت ۱۳۶۳) در راستای ارتباط با سازمان مجاهدین طی گزارشی نوشت: ریچارد مورفی معاون وزارت امور خارجه آمریکا، مجاهدین را یک نیروی صاحب نقش در ایران امروز توصیف و اعلام می‌کند: وزارت خارجه آمریکا با مجاهدین خلق، در واشنگتن به گفتگوی سیاسی پرداخته و رهبر این سازمان در پاسخ خبرنگاری که از او پرسید از ابرقدرت‌ها چه انتظاری دارید، پاسخ داد: انتظاری غیر از حمایت از مقاومت نداریم (انجمن دانشجویان مسلمان اروپا و آمریکا، ۱۳۶۹، ۱۲)
- روزنامه وال استریت ژورنال در یکی از مقالات خود طی مقاله‌ای می‌نویسد: اگر قرار باشد رژیم سرنگون گردد از یک قیام عمومی و اتحاد ناراضیان داخلی با نیروهای کنار زده شده از ارتش و اتحاد این دو منبع قدرت با چریک‌های وابسته به مجاهدین است (مجموعه نویسندگان، ۱۳۹۸: ۵۵)
- جورج شولتز در پانزدهم ماه مه ۱۹۸۶ در خصوص جنگ ایران با عراق و در جمع صهیونیست‌های آمریکا می‌گوید: خطر در خلیج فارس یک خطر واقعی است. اگر خمینیسیم در منطقه پیشرفت کند، منافع استراتژیک آمریکا آسیب خواهد دید و بدیهی است که منافع سرائیل ضربه خواهد خورد (روزنامه اطلاعات، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۵)
- واینبرگر وزیر دفاع آمریکا، نیز فریاد بر می‌آورد که پیروزی ایران در جنگ یک مصیبت است (روزنامه کیهان، ۱۴ دی ۱۳۶۵)
- "تزیابارام" کارشناس اسرائیلی نیسز می‌گوید: اگر عراق سقوط کند و خمینی بغداد را فتح کند، باید گفت: وای بر اسرائیل، وای بر آمریکا. (همان)
- روزنامه واشنگتن پست در دسامبر ۱۹۹۰ به استناد یک سند رسمی دولت آمریکا می‌نویسد: آمریکا در ۵ سال گذشته معادل یک و نیم میلیارد دلار تجهیزات الکترونیک، انواع ماشین‌آلات، ماشین‌های حساس و کامپیوترهای فوق العاده قوی در امر تولید سلاح‌های شیمیایی، موشکی و هسته‌ای که نقش حساسی دارند، به دولت عراق فروخته است. یک بازپرس کنگره آمریکا که مشغول بررسی عملکرد دولت آمریکا در قبال عراق است، می‌گوید: دامنه و وسعت انواع تجهیزات و تکنولوژی‌های حساسی که از طرف دولت آمریکا به عراق حساس شده، آدم را شوکه می‌کند (صفری، ۱۳۷۰: ۸۵)
- همچنین شبکه تلویزیونی ان. بی. سی آمریکا در گزارشی (اوایل دهه ۱۹۸۰) از ارسال باکتری‌های کشنده به عراق به منظور ساخت سلاح‌های میکروبی خبر می‌دهد (کیهان هوایی، پنجم اردیبهشت ۱۳۶۹، به نقل از رادیو صدای آمریکا، شانزدهم آوریل ۱۹۹۰)

- درست در اوج تجاوز عراق علیه ایران، از سال ۱۹۸۳ به بعد، آمریکا تحریمی یک جانبه موسوم به قطع جریان هرگونه کمک به عملیات را اعمال کرد که هدف آن جلوگیری از دسترسی ایران به تسلیحات یا تجهیزات دارای استفاده دوگانه در هر کجای جهان بود. این تحریم به منظور کمک به عراق بود. بدین خاطر در سال ۱۹۸۳ وزارت خارجه آمریکا تلاش خود را برای ممانعت کشورهای دیگر از عرضه تسلیحاتی که ایران در جنگ خود با عراق شدیداً به آن‌ها نیاز داشت، افزایش داد. (anne hart, 1983: 23)
- عملیات جلوگیری از ورود اسلحه به ایران، عملیات استانچ نام گرفت. مسئولیت این امر به یکی از طرفداران اعراب در وزارت امر خارجه آمریکا به نام ریچارد فرینکز واگذار شد. هدف این بود که با قطع صدور اسلحه به ایران، حکومت ایران را تضعیف کنند. از این رو عملیات استانچ به راه افتاد تا آمریکا از متحدانش بخواهد دست از فروش اسلحه به ایران را بردارند (تیرمن، ۱۳۹۵: ۲۸۴ و ۲۸۵)
- به دنبال عملیات استانچ در سال ۱۹۸۴ (۱۳۶۳) بسیاری از کشورها از فروش سلاح و قطعات یدکی به ایران خودداری ورزیدند و عراق تنها نقطه امید فروشندگان بین‌المللی اسلحه شد. در سراسر هشت سال جنگ، عراق به چشم خریدار کاملاً قانونی سلاح نگریسته می‌شد؛ در حالی که ایران در صحنه بین‌المللی (به خصوص در بازار اسلحه) مطرود و رانده شده بود (همان ص ۳۳۵)
- در کنار سایر اقدامات ریگان برای انزوای ژئوپلیتیکی ایران، علاوه بر تحریم تسلیحاتی فشارهای اقتصادی و اعلام رسمی آن از رسانه‌ها بود؛ به طوری که به نوشته روزنامه واشنگتن پست، یکی از سخنگویان وزارت امور خارجه آمریکا گفته بود: بخشی از تلاش‌های آمریکا در جهت خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق سعی در باز داشتن شرکت‌ها از خرید نفت و تجارت با ایران بوده است تا درآمدهای ایران کاهش یابد (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹: ۸۵)
- در این میان اقدام غرب را در پایین آوردن قیمت نفت با استراتژی بازار اشباع شده به کمک عربستان که با شعار افزایش سهمیه اوپک قیمت را پایین آورد و بازار را مملو از نفت کرد یا نفت دریای شمال که به عنوان سمبل تبلیغاتی، خط بورس بازار را به دست گرفت و مجموع این اقدام سبب شد قیمت هر بشکه نفت از ۲۷ دلار در سال ۱۳۸۴ به ۹ دلار در سال ۱۳۶۵ کاهش پیدا کند (همايون، ۱۳۷۲، ۶۹)
- اقدام دیگر ریگان به اذعان "کنت تیرمن" روزنامه‌نگار و نویسنده سیاسی: در ژانویه ۱۹۸۴ (دی ۱۳۶۲) دولت ریگان به منظور تنگ کردن حلقه محاصره اقتصادی در اطراف خمینی، نام ایران را به فهرست کشورهای بی‌اعتمادی که به اقدام تروریستی بین‌المللی کمک می‌رسانند، افزود (تیرمن، ۱۳۹۵: ۲۰).
- همچنین در بیست و نهم اکتبر ۱۹۸۷ ریگان طی مصاحبه خبری واردات از ایران را تحریم و صدور ۱۴ نوع کالای دارای استفاده بالقوه نظامی را به ایران ممنوع ساخت. ضمن آنکه صادرات برخی مواد شیمیایی در مارس ۱۹۸۴ و ژوئای ۱۹۸۷ ممنوع شد (کلاوسون، ۱۳۸۰: ۹۵).

اقدامات جورج بوش در انزوای ژئوپلیتیکی ایران

- دوران ریاست جمهوری جرج بوش (پدر) مصادف بود با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و اغلب رژیم‌های کمونیستی هم پیمان با شوروی در بلوک شرق. در این بخش با توجه به معطوف شدن توان استراتژیک آمریکا به این حادثه و نیز اشغال کویت توسط عراق، یک رکود نسبی در مخاصمات ایران و آمریکا وجود داشت. لیکن به برخی از مصادیق اشاره می‌شود:
- روزنامه لبنانی النهار در تاریخ ۱۵ ژانویه ۱۹۹۲ (۲۵ دیماه ۱۳۷۰) به نقل از منابع آگاه دیپلماتیک می‌نویسد: واشنگتن برای در امان بودن از خطر ایران، تحریم اقتصادی علیه این کشور را در پیش گرفته است. در ادامه تحقیقات، قضیه جلوگیری از فروش هواپیماهای مسافر بری توسط انگلیس به ایران که ریچارد بوچر معاون وزیر امور خارجه آمریکا در امور جنوب آسیا اعتراف می‌کند: آمریکا مانع از انجام معامله بین تهران و لندن برای خرید هواپیماهای انگلیسی از سوی ایران است (متقی، ۱۳۷۴: ۸۹).
- همچنین تلاش آمریکا برای جلوگیری از رشد توان جمهوری اسلامی را می‌توان به این گزینه افزود. در این زمینه خبرگزاری‌ها گزارش دادند که سفیر آمریکا در پراگ به وزیر امور خارجه چکسلواکی نسبت به فروش احتمالی سلاح به ایران و سوریه

اعتراض می‌کند. (anne hart, 1983, 34)

- تلویزیون (سی ان ان) در گزارشی در اواخر خرداد ۱۳۷۱ به نقل از جرج بوش رییس جمهور آمریکا که در یک اجتماع انتخاباتی در کالیفرنیا سخن می‌گفت اعلام کرد: باید جلوی نفوذ ایران اسلامی، در خلیج فارس گرفته شود تا منافع آمریکا در این منطقه تامین شود و سلطه آمریکا تحکیم یابد (سلیمانی، ۱۳۹۴: ۸۶).
- روزنامه (واشنگتن تایمز) چاپ آمریکا در تاریخ سی ام ماه مه ۱۹۹۱ (نهم خرداد ۱۳۷۰) به استناد مقامات دولتی و خبرگان نظامی این کشور ادعا می‌کند که به دنبال شکست عراق در جریان جنگ خلیج فارس، ایران به صورت بزرگترین خطر منطقه درآمده و تهران در حقیقت بغداد دهه ۹۰ خواهد شد. ایران هم‌زمان با کوشش برای دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای و سیستم موشک‌های بالستیک در حال قد برافراشتن به عنوان بزرگترین خطر صلح خاورمیانه است (کیهان هوایی، ۲۲ خرداد ۱۳۷۰).
- تلویزیون سی ان ان به نقل از ادوارد جرجیان مدیر کل وزارت خارجه آمریکا که منعکس کننده نظریات بوش است اعلام کرد: اسلامگرایی در ممالک خاور میانه، خاور نزدیک و آسیای میانه آنچنان رشد کرده یا در حال شکل گرفتن است که به عنوان زنگ خطر برای منافع آمریکا به صدا درآمده است. وی اضافه می‌کند: یکی از اهداف آمریکا در خاورمیانه اجرای هر چه سریعتر طرح صلح اعراب و اسرائیل است. و این گام برای جلوگیری از گسترش نفوذ و افکار و اندیشه های اسلامی در جهان است. از این رو باید با آنهایی که با این طرح مخالفت می‌کنند برخورد شود تا آمریکا به اهداف نهایی خود برسد (سلیمانی ۱۳۹۴: ۱۹۲).
- رابرت گیتس رییس سازمان سیا در سال ۱۳۷۰ به خار میانه سفری می‌کند و آرنولد بیچمن یکی از محققین انستیتوی معروف هودر آمریکا هدف اصلی سفر محرمانه گیتس به کشورهای خاورمیانه را مقابله با نفوذ ایران عنوان می‌کند. وی طی مقاله‌ای تحلیلی در واشنگتن تایمز اعلام می‌کند که بر خلاف ادعای مقامات کاخ سفید، هدف اصلی سفر گیتس، برکناری صدام نبوده، بلکه مقابله با نفوذ و قدرت ایران در منطقه هدف اصلی این سفر بوده است (washington times.february. ۲۲. ۱۹۹۲).
- هم زمان با این تحولات و به دنبال فروپاشی شوروی، از آنجا که آمریکا گرایش مسلمانان جمهوری‌های شوروی سابق را به ایران مشاهده می‌کند، نگران گسترش ایده انقلاب اسلامی به این مناطق شده و سعی می‌کند جلوی نفوذ ایران را سد کند. بدین خاطر جیمز بیکر وزیر خارجه وقت آمریکا با این قصد که ایران را به عنوان تهدیدی برای همسایگانش و آمریکا را بالعکس مدافع آن کشورها نشان دهد اظهار می‌دارد: استراتژی عمده آمریکا در آسیای مرکزی، مقابله با نفوذ ایران است (روزنامه کریستین ساینس مانیتور، ۲۷ فوریه ۱۹۹۲).

اقدامات ترامپ برای انزوای ژئوپلیتیکی ایران

با ورود دونالد ترامپ به کاخ سفید، سیاست‌های عمل‌گرای آمریکا سه جریان کلان را در غرب آسیا پیگیری نمود. جریان نخست، حضور حداقلی با محوریت کاهش هزینه‌های اقتصادی. جریان دوم، تحدید قدرت دشمنان با کاربست تهدید و تحریم؛ و جریان سوم نیز معطوف به توسعه درآمدهای اقتصادی با رویکردهای نظامی کردن و پیمان‌های اقتصادی با متحدان منطقه همچون عربستان که در هر سه رویکرد، ترامپ جمهوری اسلامی را به مثابه مانع مهمی برای تحقق اهداف خود، تلقی نمود و سیاست‌های خود را به سمت و سوی ایران‌هراسی و تحقق هلال شیعی سوق داد (مکرمی پور و سایرین، ۱۴۰۱: ۱۴۲).

خروج از برجام

- ترامپ برجام را معامله‌ای بسیار بد و خجالت آور برای آمریکا خوانده بود و معتقد بود که برجام توافقی یک طرفه به نفع ایران بوده است و این دیدگاه را در تمامی صحبت‌هایش از جمله "ایران با برجام به پول رسید" یا "برجام مانع آزمایش‌های موشکی ایران نمی‌شود، یا "برخی از بخش‌های توافق دائمی نیستند" و "ایران به روح توافق پایبند نبوده است" عنوان کرده است (زمانی نیاکویی، ۱۳۹۸: ۴۸)
- اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران: با خروج آمریکا از برجام بر اساس رئالیست‌های تهاجمی که نتیجه آن سیاست فشار حداکثری شامل فرمان اجرایی ۱۳۸۴۶ ترامپ (۲۰۱۸) و دستورالعمل اجرایی اعمال تحریم‌ها علیه ایران (۲۰۱۹) بود، تمامی

تحریم‌های هسته‌ای که لغو شده بودند مجدداً برگردانده شدند. این تحریم‌ها شامل مبادلات مالی در همهٔ زمینه‌ها، تحریم صدور نفت، توقیف اموال و محدودیت سفر دیپلمات‌های ارشد بود. آمریکا سایر کشورها را تهدید کرد که در صورت نادیده گرفتن این تحریم‌ها با جریمه مواجه می‌شوند. این سیاست آمریکا باعث به حداقل رساندن میزان صادرات نفت ایران شد و منجر به کسری بودجه شدید دولت و افزایش نرخ تورم گردید (نقش بندی و سایرین ۱۳۹۹: ۱۶۷ - ۱۶۵)

پس از خروج آمریکا از برجام، در چهارچوب سیاست خارجی جدید آمریکا که نشأت گرفته از رئالیسم تهاجمی مبنی بر اینکه در سیستم بین الملل، اگر یک دولت برای به حداکثر رساندن نفوذ خود تلاش نکند، دولت‌های دیگر در فرصتی مناسب، چنین سهمی از نفوذ را از آن خود خواهند کرد و همچنین در راستای سیاست‌های جلب حمایت جهانی علیه ایران و ایجاد جبهه ضد ایرانی، تغییراتی در خاورمیانه از جمله همسویی بین کشورهای که مخالف جمهوری اسلامی ایران را شاهد هستیم. همچنین سیاست راهبردی آمریکا در جهت دستیابی به منافع خاورمیانه‌ای در برقراری صلح پایدار میان اعراب و اسرائیل است. آمریکا به دنبال برقراری ارتباط بین اسرائیل و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس، در راستای عادی سازی روابط و محدود کردن قدرت ایران می باشد. در همین راستا سفر ترامپ به منطقه برای ایجاد اتحاد بین عربستان سعودی و اسرائیل به عنوان دو متحدش انجام شد و ایران را به عنوان خطر منطقه‌ای برای اعراب معرفی نمود (صالحی و سایرین، ۱۴۰۰: ۵۱).

ترامپ، جمهوری اسلامی ایران را به مثابه مانع مهمی برای تحقق اهداف خود در حضور حداقلی با محوریت کاهش هزینه‌های اقتصادی، تحدید قدرت دشمنان با کاربست تهدید و تحریم تلقی نمود. لذا ترامپ از طریق تشدید رویکردهای تهاجمی علیه جمهوری اسلامی ایران از طریق تحریم، تهدید و مسائل امنیتی، در جهت کاهش مشروعیت راهبردی و محدود سازی قدرت ایران در منطقه بهره گرفت. وی تلاش کرد با افزایش حمایت از هم پیمانانش به برخی از مهم‌ترین اهداف آمریکا در منطقه خاور میانه دست پیدا کند (مکرمی پور و سایرین، ۱۴۰۱: ۴۸).

دولت ترامپ در راهبرد سیاست خارجی خود توافق چند جانبه برجام را یکی از بدترین توافقات تاریخ خواند و پس از آنکه ایران حاضر به مذاکره مجدد نشد، به صورت یک جانبه از توافق بین المللی برجام خارج می‌شود و پیش شرط مذاکره با ایران را شروط دوازده گانهٔ مایک پمپئو وزیر خارجه قلمداد می‌کند، ترامپ در راهبرد جدید خود آشکار از سیاست براندازی که آن را تغییر رژیم تعریف کرده است. دفاع می کند (زکریا، ۱۳۹۷).

پس از خروج یک جانبه آمریکا از برجام، ایالات متحده آمریکا در راستای فشار حداکثری بر ایران سیاست اعمال تحریم‌های سخت را در صدر اولویت‌های سیاست خارجی خود در قبال ایران قرار داد. تحریم‌های حداکثری ایران بر اساس سند راهبرد امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۱۷ که در آنجا ذکر شده است ابزارهای اقتصادی شامل: تحریم‌ها، مبارزه با پولشویی و اقدامات ضد فساد می تواند بخش مهمی از ابزارهای گسترده در جهت بازدارندگی، اجبار و محدود کردن دشمنان باشد (مرادی و سعیدی فریادرس، ۱۴۰۰: ۱۲۸).

بنیاد دفاع از دموکراسی؛ از هر نهاد دیگری بر سیاست‌های دولت ترامپ تأثیرگذارتر بوده و از سوی برخی از یهودیان سرمایه‌دار وابسته به حزب لیکود تأمین مالی می شود و رویکرد خود را بر مبنای تغییر رژیم در ایران تعیین کرده است. راه حل آنها برای تضعیف حکومت ایران، وضع تحریم‌ها و سوق دادن آمریکا به یک درگیری نظامی با ایران است. کنت تیمرمن، از کارشناسان این اندیشکده می گوید: «این رژیم نمی‌خواهد رفتارش را تغییر بدهد، پس ما باید به ایرانی‌ها کمک کنیم تا رژیم خودشان را تغییر بدهند». مارک دیوویتز مدیر اجرایی بنیاد دفاع از دموکراسی که به او معمار تحریم‌ها علیه ایران گفته می‌شود، ضمن اشاره به عدم موفقیت دولت‌های پیشین آمریکا برای تغییر رفتار حکومت ایران به راهبرد "فشار حداکثری" دولت ترامپ برای تحمیل درد و رنج واقعی به رهبران و حامیان حکومت ایران اشاره دارد. از نظر او باید محاصرهٔ همه جانبهٔ تهران از انزوای بین‌المللی تا تحریم‌های اقتصادی شدید در دستور کار دولت ترامپ قرار گیرد (Dubowitz, 2018). مارک دیوویتز، سیاست ترامپ در مقابل ایران را با طرح ریگان در مقابل اتحاد شوروی مقایسه می‌کند. طرح ریگان شامل جنگ اقتصادی، پشتیبانی از نیروهای مخالف ضد شوروی و تضعیف مشروعیت ایدئولوژیک رژیم بود. دیوویتز ضمن تأیید اثرگذاری طرح

ریگان در مقابل ایران استفاده از رسانه‌های ماهواره‌ای، فضای مجازی و اینترنت برای زیرسؤال بردن مشروعیت نظام سیاسی و کاهش اعتماد مردم به ساختار سیاسی را پیشنهاد می‌دهد (همان)

ژئوپلیتیک ایرانی

ایران به عنوان اولین ابر قدرت جهانی آغاز کننده رقابت‌های ژئوپلیتیک برای تسلط بر جهان با استفاده از امکانات زمین شمرده می‌شود، بر خلاف ادعاهای نادرست برخی عوامل، قدرت‌های سلطه جو در آمریکا و اتحادیه اروپا، این کشور در جهان مدرن طرح و برنامه ویژه‌ای برای رقابت با دیگر قدرتها برای ایجاد سلطه بر جهان نداشته است. در حقیقت ایران در دو قرن اخیر هیچ گونه ادعا و تهدیدی نسبت به هیچ کشوری را مطرح نکرده است. ورود ایران به صحنه بازیهای ژئوپلیتیک از اواخر دهه ۱۹۶۰ بود از هنگامی که چتر امنیتی امپریالیستی بریتانیا از کشورهای عربی خلیج فارس برداشته شد. از سرآغاز دهه ۱۹۷۰ ایران رقابت‌های ژئوپلیتیک دامنه‌داری را برای توسعه نفوذ در خلیج فارس و از کریدور خلیج فارس در خاورمیانه آغاز کرده است (مجتهد زاده، ۱۳۹۸: ۱۴۳).

با این حال در بررسی ژئوپلیتیک ایرانی دوران پس از انقلاب اسلامی، شایان توجه است که در جهان بعد از انقلاب اسلامی ایران، حوزه نفوذ ژئوپلیتیکی و فضای جغرافیایی نقش‌آفرینی ایران، دچار تحول اساسی شده است. نخست انتشار شعار «صدور انقلاب» در سطح جهان و نظام برآمده از آن که تبلیغ می‌شد، در غرب به عنوان استراتژی تخریب ساختار ژئوپلیتیک غرب‌گرای منطقه خاورمیانه تفسیر و مورد سوء استفاده غرب قرار گرفت؛ تا آنجا که رژیم بعثی عراق را تشویق کرد تا برای پیشگیری از استراتژی صدور انقلاب دست به یک حمله نظامی همه‌جانبه علیه ایران بزند. دوم اشغال لانه جاسوسی و سفارت ایالات متحده آمریکا بود که نمی‌توان تاثیر آن را بر شکل‌گیری اولیه سیاست خارجی ایران نادیده گرفت (همان).

با پیروزی انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی ایران به عنوان نخستین دولت ملی بر پایه دین و مذهب بنیان نهاده شد و ایدئولوژی اسلامی به کلیه ارکان و ماهیت نظام سیاسی ایران شکل داد. از این پس، روابط دو کشور وارد عصر جدیدی شد (خواجه سروی، ۱۳۹۱: ۴۸۴-۴۸۳).

زامداران ایالات متحده آمریکا هر گونه تلاش جمهوری اسلامی ایران برای هویت‌یابی و دسترسی به قدرت موازنه در حوزه منطقه‌ای را تهدید علیه خود تلقی می‌کنند. این ادراک زیر ساخت بسیاری از سیاست‌ها و رویکردهای امنیتی آمریکا در برخورد با ایران محسوب می‌شود. به عبارتی دیگر، آمریکایی‌ها هر گونه هویت‌یابی ایران را تلاش برای تغییر موازنه قدرت منطقه‌ای و چالشگری در حوزه بین‌الملل می‌دانند (متقی، ۱۳۸۸: ۱۴۱).

بر اساس چارچوب نظری و معرفی اجمالی برخی از شبکه‌های برون مرزی جمهوری اسلامی ایران، در این بخش، نحوه عملکرد شبکه‌های برون مرزی در پنج رویداد مهم منطقه جنوب غربی آسیا را بررسی و ارزیابی می‌کنیم تا توان و تاثیر نقش آن‌ها بر تحکیم جایگاه منطقه‌ای ایران سنجیده شود.

فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران

موضوع فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران از زمان طرح در عرصه بین‌المللی، یکی از موضوعات مهم و حساس سیاست خارجی کشورمان بوده است و رسانه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای در این خصوص تبلیغات منفی فراوانی انجام داده‌اند. غول‌های رسانه‌ای وابسته به نظام سلطه، با نقش‌آفرینی و شیطنت‌های خبری، در خط مقدم دیپلماسی غرب در ایجاد بحران هسته‌ای علیه ایران قرار دارند. چنان‌که می‌توان گفت موضوع هسته‌ای ایران جز یک «جنجال رسانه‌ای از جانب غرب» چیز دیگری نبوده است (متشکری، ۱۳۸۸: ۱۰۶)، اما از آنجا که منشأ موضوع هسته‌ای ایران، محیط خارجی است، باید بخش عمده‌ای از تدابیر جدید در خصوص تحرک رسانه‌ای در موضوع هسته‌ای، برای خارج از کشور تدارک دیده شود. لذا در محیط خارجی، فراتر از وضعیت موجود، به ظرفیت‌سازی رسانه‌ای در قالب همکاری وزارت خارجه و رسانه‌های برون مرزی نیاز راهبردی وجود دارد (ساداتی، ۱۳۹۳: ۱۱۱). در این راستا معاونت برون مرزی سازمان صدا و سیما اقدام به تولید و پخش برنامه‌های متعددی جهت معرفی فن‌آوری صلح‌آمیز

هسته‌ای کشورمان نموده است که یکی از آن‌ها مستند «آفتاب نهان» تولید شبکه سحر است. این مجموعه مستند در ۲۶ قسمت از کارکردهای صلح‌آمیز ناگفته انرژی هسته‌ای برای مخاطبان روایت می‌کند.

حوادث غزه

آرایش رسانه‌ای در تحولات فلسطین از جمله جنگ ۲۲ روزه غزه را می‌توان به دو اردوگاه رسانه‌ای مقاومت، شامل شبکه‌های «الاقصى، المنار، القدس و رسانه‌های جمهوری اسلامی (پرس تی وی، العالم و ...)» از یک سو و رسانه‌های وابسته به نظام سلطه، از سوی دیگر دسته‌بندی کرد. در این میانه در جریان جنگ ۲۲ روزه غزه در سال ۲۰۰۸ م رسانه‌های برون‌مرزی ایران از جمله پرس تی وی و العالم توانستند با ارائه تصاویر واقعی و زنده از بمباران بی‌امان، انفجارهای پی در پی و دودهای غلیظی که از نقطه به نقطه شهر غزه به هوا بر می‌خاست، فیلم‌های حیرت‌انگیز از اصابت موشک‌های حماس به تانک‌ها، ادوات نظامی و سنگرهای صهیونیست‌ها، جنایات رژیم صهیونیستی و اجساد متلاشی یا پیکرهای سوخته کودکان فلسطینی بر اثر بمب‌های خوشه‌ای و فسفری صهیونیست‌ها و ... را به تصویر بکشند؛ در حالی که رسانه‌های غربی در این خصوص رویکرد سانسور را در پیش گرفته بودند. یکی از برنامه‌های شبکه العالم در این زمینه برنامه «العین الاسرائیلیه» (از نگاه رسانه‌های اسرائیل) بود (اکرمی نیا، ۱۳۹۷: ۲۶۲).

تجاوز ملوانان انگلیسی به مرز آبی جمهوری اسلامی ایران

از زمان اشغال عراق، نظامیان انگلیس چند بار به صورت غیر قانونی وارد حریم آبی ایران شدند و مقامات لندن با فرافکنی و ارائه تفسیرهای نامرتب، این اقدامات غیر قانونی را توجیه کردند. سرانجام در ماه مارس ۲۰۰۷، پانزده نظامی انگلیسی پس از ورود غیر قانونی به آب‌های سرزمینی ایران از سوی نیروی دریایی سپاه بازداشت شدند و وزارت امور خارجه با احضار کاردار انگلیس در تهران، در غیاب سفیر آن کشور در آن ایام، نسبت به تجاوز نظامیان نیروی دریایی انگلیس به آب‌های سرزمینی کشورمان در اوردن درود به شدت اعتراض کرد (اسماعیلی، ۱۳۸۷: ۱۵۲). از شروع این تجاوز تا مدتی بعد از آزادسازی ملوانان، غرب، جنگ روانی علیه ایران را در بستر رسانه کلید زد. در مقابل، پوشش خوب رسانه‌ای اعترافات ملوانان انگلیسی در شبکه‌های پرس تی وی و العالم از نقش قابل توجهی برخوردار بود (ساداتی، ۱۳۹۳: ۱۱۴). شبکه العالم برون‌مرزی به عنوان اولین شبکه، اقدام به پخش اخبار و تصاویر مربوط به دستگیری نظامیان نیروی دریایی بریتانیا توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نمود. اندیشکده آمریکایی رند در گزارشی ضمن اشاره به دستگیری ۱۵ نفر از ملوانان و تفنگ‌داران دریایی انگلیس توسط نیروی دریایی ایران در سال ۲۰۰۷ می‌نویسد: «ژانویه سال ۲۰۱۶ نیز نیروی دریایی ایران ۱۰ نفر از ملوانان آمریکایی را پس از آن‌که موتور قایقشان با مشکل مواجه شد و وارد آب‌های این کشور شدند، بازداشت کرد. ایرانی‌ها از این عملیات بازداشت، فیلم برداری کرده و این فیلم را در تلویزیون‌های خود نشان دادند. در یکی از کلیپ‌های پخش شده، یکی از ملوانان آمریکایی به خاطر این اتفاق عذرخواهی می‌کند. این بازداشت تنها چند روز پیش از موعد احتمالی اجرایی شدن توافق هسته‌ای انجام شد و احتمالاً هدف از این کار، حفظ آبرو یا مخابره این پیام بود که «ایران خود را تسلیم غرب نخواهد کرد» (Paul et al, 2018, 121).

شکست داعش در عراق و سوریه

با شروع حملات گروه تروریستی داعش در سوریه و عراق و استفاده گسترده این گروه تروریستی از ابزار رسانه و فضای مجازی، بخشی از وظیفه مقابله با این هجمه‌ها بر دوش رسانه‌های برون‌مرزی صدا و سیما قرار گرفت. این شبکه‌ها و در رأس آن‌ها شبکه تلویزیونی پرس تی وی، العالم و الکوثر به پخش مستمر روند تحركات داعش و مقابله محور مقاومت با آن پرداختند.

به دلیل فعالیت جهت‌دار رسانه‌های کشورهای مرتجع عربی منطقه و رسانه‌های جهانی چون بی بی سی و سی ان ان در زمینه پوشش اخبار داعش، فعالیت شبکه‌های تلویزیونی پرس تی وی، العالم و الکوثر سخت‌تر بود؛ زیرا با کارشکنی شرکت‌های پخش ماهواره‌ای و تحریم‌های رسانه‌ای روبه‌رو بودند (پارس تو دی، ۱۳۹۶/۰۳/۲۴). اما این شبکه‌ها با پخش حرفه‌ای اخبار و برنامه‌ها، ماهیت گروه تروریستی داعش و عدم ارتباط آن با اسلام و ابعاد حمایت غرب و رژیم صهیونیستی و کشورهای مرتجع عربی از این

گروه تروریستی را بر ملا ساختند. هم‌افزایی قدرت سخت و نرم ایران باعث پیروزی محور مقاومت و شکست تروریست‌های تکفیری در سوریه و عراق شد.

علی‌عسگری رئیس وقت سازمان صدا و سیما در مصاحبه با شبکه‌العالم در این زمینه می‌گوید: «دشمن فکرش را هم نمی‌کرد که ایران چنین قدرتی داشته باشد و بتواند داعش را در منطقه از بین ببرد و معادلات آن‌ها را درهم بریزد. برای همین زخم خورده است و می‌خواهد از راه تأثیر بر افکار عمومی و ایجاد تنش در داخل، این شکست بزرگ خود را جبران کند.» (شبکه بین‌المللی العالم، ۱۳۹۷)

وی ادامه می‌دهد: معاونت برون‌مرزی سازمان صدا و سیما همچنین در یک اقدام هوشمندانه دیگر برای مقابله مؤثر با جنگ روانی‌ای که دشمنان علیه مردم سوریه ایجاد کرده‌اند، اقدام به تأسیس و راه‌اندازی کانال العالم سوریه در آذرماه ۱۳۹۶ نمود. این کانال به صورت کاملاً تخصصی به حوادث و اخبار کشور سوریه می‌پردازد. این شبکه در آغاز با پخش ۲ الی ۳ ساعت برنامه به فعالیت پرداخته و در نظر دارد تا ساعت پخش خود را به تدریج تا ۶ الی ۷ ساعت در روز افزایش دهد تا در آینده نزدیک به پخش ۲۴ ساعته دست پیدا کند (همان)

تجاوز نظامی عربستان سعودی به یمن

یمن در دهه اخیر با چالش‌های عمده‌ای رو به‌رو بود که بر ثبات و امنیت داخلی این کشور و بر امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی تأثیرگذار بوده است. مهم‌ترین چالش این کشور تجاوز نظامی عربستان سعودی و حمله‌های رسانه‌ای آل سعود در این خصوص است. علل حمله ائتلاف سعودی - صهیونیستی به یمن در سطوح مختلف سیاسی (استقرار نظام وابسته به آل سعود)، اقتصادی (بهره‌گیری از منابع مادی و موقعیت استراتژیک) و مذهبی (مقابله با گسترش نفوذ شیعیان) قابل ارزیابی است. علی‌رغم اینکه با حمایت تسلیحات آمریکا و رژیم صهیونیستی، حدود چهار سال است که رژیم سعودی به ارتکاب جنایات بین‌المللی از جمله نسل‌زدایی، جنایت علیه انسانیت و تجاوز نظامی در یمن پرداخته است، اما رسانه‌های وابسته به نظام سلطه و رژیم‌های مرتجع عربی، تلاش می‌کنند که به تجاوز نظامی ائتلاف سعودی به یمن مشروعیت دهند. عمده محورهای این رسانه‌ها عبارتند از:

- تلاش برای همراه کردن افکار عمومی دنیای عرب با عربستان سعودی در موضوع جنگ یمن از طریق وارونه‌نمایی.
- مقصر جلوه دادن ایران در بی‌ثبات‌سازی محیطی و القای بحران‌سازی ایران در منطقه نزد افکار عمومی جهان.
- مشروعیت بخشی به تجاوز نظامی علیه یمن و القای این ادعا که حملات ائتلاف جنگ علیه یمن، در راستای حمایت از مردم یمن و بازگرداندن ثبات و امنیت به این کشور است.
- انعکاس نادرست واقعیت‌های جنگ عربستان سعودی و متحدانش علیه یمن، با پخش گزارش‌ها و مصاحبه‌ها و اخبار هدفمند و حتی ساختگی مانند ادعای تصرف بندر الحدیده.
- توجیه جنگ مشترک اعراب، آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه یمن.
- سانسور کشتار غیر نظامیان به‌ویژه کودکان و زنان
- سانسور استفاده دولت سعودی از ادوات جنگی ممنوعه و بم‌های خوشه‌ای.
- غیر مردمی نشان دادن جنبش مردمی انصارالله.
- رسانه‌های وابسته به نظام سلطه و رژیم‌های مرتجع عربی از انتشار اخبار همکاری نیروهای ائتلاف سعودی در جنگ یمن با گروه‌های تروریستی همچون القاعده امتناع می‌کنند. در مقابل، رسانه‌های برون‌مرزی ایران در راستای رسالت حرفه‌ای خویش به انتشار اخبار و تصاویر واقعی مربوط به این جنگ پرداخته‌اند که محورهای آن عبارتند از:
- انعکاس نظرات مردم و گروه‌های مردمی یمن، ارائه حقایق جنگ یمن و تصویر واقعی از آن.
- تبیین مواضع جمهوری اسلامی ایران درباره تجاوز نظامی عربستان سعودی به یمن.
- انعکاس اخبار لحظه به لحظه اخبار جنگ علیه یمن با استفاده از خبرنگاران حاضر در صفوف نبرد.
- افشای حمایت‌های نهان و آشکار تسلیحاتی، سیاسی و امنیتی آمریکا و متحدانش از ائتلاف سعودی علیه یمن

- انعکاس آمار و گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی درباره کشتار مردم یمن.
- ارائه تحلیل‌های کارشناسان و حقوقدانان برای تبیین ابعاد ارتکاب جنایات بین‌المللی توسط عربستان سعودی در یمن.
- پخش گزارش پیروزی‌های مردم یمن علیه رژیم سعودی و شکست‌های ائتلاف سعودی؛ به عنوان نمونه در حالی که شبکه العربیه در طول سال ۲۰۱۸ بارها مدعی تصرف بندر استراتژیک الحدیده توسط ائتلاف سعودی شده بود، شبکه العالم با پخش گزارش‌های میدانی، دروغ‌گویی العربیه را نشان داد.
- تهیه و تولید برنامه‌هایی چون الیمن‌التصدی و التحدی (برنامه‌های گفتگومحور در مورد آخرین تحولات یمن) و برنامه معرض الامل و السلام (که با هدف همدردی و همدلی با کودکان جنگ زده تهیه شده است).
- اطلاع‌رسانی‌های تأثیرگذار شبکه‌های برون مرزی از جمله العالم، الکوثر و رادیو عربی به‌ویژه درباره تحولات یمن، عربستان سعودی، بحرین و سوریه و ... باعث شده است که محدودیت‌هایی در پخش ماهوره‌ای یا فعالیتشان در فضای مجازی ایجاد شود. از آبان ۹۵ تا تابستان ۹۷ دوبار صفحه فیس بوک رادیو عربی به بهانه حمایت از مردم یمن و بار دیگر به بهانه حمایت از مردم العوامیه عربستان سعودی با داشتن بیش از صد هزار عضو بسته شده است و قبل از آن نیز سه بار دیگر صفحه فیس بوک رادیو بسته شده است (اکرمی نیا، ۱۳۹۷: ۲۶۶ - ۲۶۵).

بحث

امروزه اکثر کشورها با انتشار اسناد امنیتی استراتژیک در صددند توضیح دهند جایگاه کشورشان و نقش آن در دنیا از نگاه آن‌ها چگونه است و با چه ابزار و رویکردی به دنبال دستیابی به اهدافشان هستند. این اسناد استراتژیک عمدتاً اهداف، ابزارها و روش‌های به کارگیری ابزارها را شامل می‌شوند. به بیان دقیق‌تر، استراتژی اهداف، یعنی اهدافی که برای آن تلاش می‌شود، شامل این موارد است: ابزارها یا منابع مورد نیاز، روش‌ها، چگونگی به کارگیری ابزارها یا همان رویکرد و شیوه اقدام برای دستیابی به اهداف. آمریکا با انتشار اسناد امنیتی، دفاعی و نظامی می‌کوشد رؤس کلی مطالبات خود در حوزه ملی و بین‌المللی و همچنین ابزارها و چگونگی به کارگیری آن‌ها را پیش روی مخاطبان خود قرار دهد. از این رو، آگاهی از اهداف، تهدیدات و ابزارهای فعلی مدنظر آمریکا از جمله ضرورت‌هایی محسوب می‌شود که تحلیلگران و استراتژیست‌ها باید به آن توجه ویژه‌ای داشته باشند و از قبل آن، راهبردهایی برای مقابله با تهدیدات و استفاده از فرصت‌های پیش رو ارائه دهند. و جالب آنکه در بررسی موضوعی اختلاف فاحشی در شیوه نگرش روسای جمهور آمریکا نسبت به رؤس مطالب و محتوای زیر دیده نمی‌شود (Cancian et al, 2017).

دولت بایدن از زمان تصدی مسند ریاست‌جمهوری، سند رهنمود استراتژیک امنیت ملی^۱ را منتشر کرد. این سند، اراده‌ها و بایدهای برنامه‌ریزی شده دولت بایدن درباره جهان پیرامونی را با عباراتی همچون «تقویت خواهیم کرد». «دوباره متعهد خواهیم شد» و «تجدید خواهیم کرد» به تصویر می‌کشد.

به گفته بنیاد هریتیج در دکتترین (جنگ روانی)، هدف، اشغال و تصرف کشور دیگر نیست. بلکه از مشروعیت انداختن حاکمیت سیاسی آن است؛ که مسلماً با از مشروعیت انداخته شدن حاکمیت سیاسی، براندازی نظام به سهولت امکان پذیر است. ابزار اصلی جنگ روانی، استفاده از رسانه‌های جمعی برای تبلیغات همه جانبه علیه حریف است. غرب از آغاز انقلاب، از رسانه‌های گروهی به عنوان عملیات مؤثر برای جنگ روانی علیه ایران استفاده کرده است که به عنوان استراتژی ژئوپلیتیکی ایالات متحده آمریکا از سوی رسانه‌ها تحلیل می‌شود (کریمی، ۱۳۷۲: ۱۸۳).

۱. تروریست بودن یا حامی تروریسم بودن جمهوری اسلامی ایران
۲. نقض حقوق بشر در ایران
۳. تلاش ایران برای تولید سلاح‌های هسته‌ای و شیمیایی
۴. تلاش ایران در نابودی و از بین بردن اسرائیل (موسوی فر، ۱۳۹۵: ۴۹۸)

در بررسی‌های صورت گرفته، مواجهه ایران و آمریکا، راهبردها و تاکتیک‌ها، به راهبردهای ایالات متحده آمریکا در به کارگیری ابزارهای قدرت نرم خود علیه نظام سیاسی ایران اشاره شده که می‌کوشد با انتشار اخبار و تبلیغ و بزرگ‌نمایی مشکلاتی مانند:

- بحران در کارکردهای عمومی دولت؛
  - القای جنگ قدرت بین گروه‌های سیاسی در جمهوری اسلامی؛
  - عدول برخی نخبگان سیاسی در عمل از اصول و مبانی ایدئولوژی مشروعیت‌بخش نظام؛
  - تحول در سبک زندگی و افکار عمومی و خالی شدن تکیه‌گاه اجتماعی ایدئولوژی مسلط؛
- پایه‌های ایدئولوژیک حکومت را به چالش کشیده و با ایجاد بحران مشروعیت برای جمهوری اسلامی ایران، زمینه‌های درونی فروپاشی را فراهم آورد (بشیریه، ۱۳۸۶).

اشاعه نافرمانی مدنی؛ ترویج نافرمانی مدنی در تشکل‌های دانشجویی و نهادهای غیردولتی و صنفی، از ابزارهای مهم فشار آمریکا بر ایران است. نقطه اتکای آمریکا در مقوله ساماندهی و گسترش نافرمانی مدنی در ایران، راه اندازی جنبش‌های فرهنگی و اجتماعی، ترویج لیبرالیسم، بی بند و باری، فردگرایی مزم، ترویج مخالفت‌ها و آموزش روش‌های غیر خشونت آمیز مانند ترغیب به اعتراض و چگونگی شکل دادن به تجمعات خیابانی، راه اندازی سایت‌های اینترنتی، وبلاگ نویسی و در کل، شیوه‌های جذب جوانان است. در این رویکرد تلاش می‌شود زیربنای ایدئولوژیک جمهوری اسلامی ایران تضعیف شود (ریاحی، ۱۳۹۰: ۷۹).

دامن زدن به منازعات و مطالبات قومی، هویتی و صنفی؛ بهره‌گیری از جنبش اجتماعی و نیروهای هویتی هزینه‌های اقتصادی، انسانی و راهبردی آمریکا را برای مقابله با کشورهای جبهه مقاومت همانند ایران و سوریه کاهش می‌دهد. الگوی رفتار آمریکا نشان می‌دهد که این کشور از طریق فعال‌سازی نیروهای اجتماعی تلاش دارد ساختار نظام سیاسی را دچار فرسایش کند. معتقدان به براندازی نرم توصیه می‌کنند بحران‌سازی در ایران با استفاده از شکاف‌های قومی، فرقه‌ای و صنفی می‌تواند بخش مهمی از توانایی‌ها و انرژی نظام را صرف مهار تنش‌های داخلی نماید و در بلندمدت با دامن زدن به خشونت‌ها، نارضایتی برخی اقلیت‌ها را موجب شود. در صورت موفقیت راهبرد فرسایش ساختاری، تغییرات سیاسی در طولانی مدت اجتناب ناپذیر خواهد بود (دولتی ۱۳۹۶: ۱۲۰ - ۱۱۱).

جدول ۱. جهت‌گیری برخی اندیشکده‌های آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران

نام اندیشکده	گرایش حزبی و فکری	راهبرد پیشنهادی
۱ رند	مستقل	کنترل ایران در منطقه از طریق کاهش توان دفاعی و موشکی
۲ شورای اتلانتیک	فرا حزبی	خنثی سازی نقش منطقه ای و بین المللی ایران با فشارهای اقتصادی
۳ مؤسسه بروکینگز	دو حزبی	تحریم اقتصادی برای مهار توان هسته ای و تغییر سیاست منطقه ای ایران
۴ مؤسسه هوور	جمهوری خواه و نومحافظه کار	ایجاد تغییر در ایران با حمایت از مخالفان و افزایش تحریم‌ها
۵ بنیاد هریتیج	جمهوری خواه و نو محافظه کار	حمله نظامی پیش دستانه و تغییر رژیم در ایران از درون
۶ آمریکم اینتر پرایز	جمهوری خواه و نو محافظه کار	تغییر رژیم با حمله نظامی و محدودسازی برنامه موشکی ایران
۷ بنیاد دفاع از دموکراسی	فرا حزبی	تغییر رژیم؛ با اعمال تحریم‌های شدید و زیر سؤال بردن مشروعیت نظام سیاسی ایران
۸ بنیاد کارنگی	مستقل	ارائه مشوق به تهران برای تغییر رفتار و محدودسازی قدرت راهبردی ایران
۹ شورای روابط خارجی	دو حزبی	تغییر مسالمت آمیز ایران با رویکرد بسیج مردم علیه نظام و تحریک مخالفان
۱۰ مرکز سیاست دو حزبی	دو حزبی	گفتگو، تحریم حمله
۱۱ مرکز امنیت نوین آمریکا	دموکرات	افزایش فشارها بر ایران برای توافقی جامع تر با تهران
۱۲ مؤسسه یهودی امنیت ملی آمریکا	راست افراطی: حامی رژیم صهیونیستی	اعمال فشار حداکثری برای تغییر رژیم ایران

جنگ روانی - سیاسی؛ واشنگتن با اتکا بر توانمندی‌های تبلیغاتی، طی سال‌های اخیر به طور مداوم اتهامات سنتی و تکراری را از سوی دست‌اندرکاران سیاست خارجی و دستگاه‌های تبلیغاتی خود علیه تهران، به افکار عمومی داخلی و جامعه بین‌المللی القا می‌کند. طراحان این عملیات روانی به دنبال خشکاندن روح امید به زندگی در میان ایرانی‌ها؛ بیزاری و جدایی مردم از نظام سیاسی کشور و از بین بردن باورهای سیاسی موجود و آماده‌سازی جامعه برای باورپذیری سیاسی جدید هستند. آمریکا تلاش دارد از رسانه‌های مجازی برای مشروعیت‌زدایی از ساختار سیاسی ایران و تسریع روند براندازی حداکثر بهره را ببرد (رومی، ۱۳۹۷: ۱۲۹-۱۲۶).

نتیجه‌گیری

در این پژوهش رویارویی ژئوپلیتیکی ایران و غرب با تاکید بر رسانه‌های بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفت. از دیدگاه دولتمردان آمریکایی، جمهوری اسلامی ایران ژئوپلیتیک نو را حسب دیدگاه‌های ایدئولوژیکی نپذیرفته و نگاه سازگار و معتمدی به آن ندارد. از این رو، دست‌اندرکاران نظام حاکم بر آمریکا با کاربست رسانه‌ها می‌کوشند افکار عمومی جهان را از خطر بزرگی به نام ایران (از منظر استراتژیک خود) آگاهی داده و بنیان‌های عملیات روانی خود را سازماندهی کنند. از دیدگاه رؤسای جمهور آمریکا که از دوران جیمی کارتر تا جو بایدن، با روش تحلیل محتوایی بررسی شد، به این نتیجه دست یافتیم که با کمی اختلاف در دوران‌های ریاست جمهوری آمریکا که متأثر از رشد و سرعت تکنولوژی بوده، همواره بر انعکاس ایران‌هراسی در جهان در دو محور دستیابی جمهوری اسلامی ایران به سلاح هسته‌ای و همچنین تروریسم، اتفاق نظر داشته و اولویت‌های مقابله‌ای یا رویارویی ژئوپلیتیکی خود را هماهنگ با مدل‌های خبری، سرگرمی و بازی‌های رایانه‌ای و رمزگان اجتماعی شکل‌دهی و انگاره‌سازی و مفهوم‌سازی کرده‌اند. بنابراین، فرضیه تحقیق مبنی بر تلاش امپریالیسم رسانه‌ای برای انزوای ژئوپلیتیکی ایران تایید می‌شود.

از این رو آمریکایی‌ها، در ایجاد نظم جهانی با استفاده از ابزار رسانه‌ها، کشور ایران را در چهار رویکرد ژئوپلیتیکی شامل: نقض حقوق بشر، توسعه و ترویج تروریسم، دستیابی به سلاح هسته‌ای و مخاصمه با اسرائیل متهم و با سیاست مهار ژئوپلیتیکی و در نهایت انزوای ژئوپلیتیکی، به جامعه جهانی اعلام می‌کند که جامعه بین‌المللی را از خطری بزرگ رها کرده است. در مقابل، رهبران جمهوری اسلامی با در اختیار داشتن صدا و سیما و رسانه‌های ملی همواره در این رویارویی فعالانه می‌کوشند تا استراتژی ژئوپلیتیکی خود مبتنی بر حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش در منطقه و همچنین صدور انقلاب را معنا سازی کرده و از منظری ایدئولوژیک با انگاره استکبارستیزی و تلاش برای ساختن جهانی عاری از ظلم و فاقد چهره امپریالیستی معرفی و تلاش می‌کنند. در این خصوص، هماهنگی دستگاه‌های فرهنگی، نظامی و دیپلماسی کشور نیز بر نفی هژمونی قدرت‌های مسلط جهان سازمان یافته است. بنابر این، فرضیه این پژوهش تایید می‌شود. در این راستا پیشنهادهای زیر مطرح می‌شود:

- استفاده از ظرفیت رسانه‌ها از سوی ایران برای اطلاع‌رسانی از عدم پابندی آمریکا به رعایت مصوبات شورای امنیت، حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد. به نحوی که نشان داده است که آمریکا برجام را با وجود داشتن ۵ عضو دائم به اضافه نماینده سیاسی اروپا، یک تنه لغو کرده است. در این راستا، آمریکا علاوه بر اینکه تعهدات خود را انجام نداده، سایه اقدام نظامی را بالای سر ایران آورده است.
- آگاهی رسانی از عدم علایق ژئوپلیتیکی روسیه و چین به ایران. تجربه‌های گذشته حاکی از سکوت یا استفاده حاشیه‌ای کشورهای عربی، روسیه، چین و هند است که در مواقع تحریم صریحاً اعلام پابندی به تحریم شورای امنیت نموده و از تحریم‌های دیگر سرباز می‌زنند. تجربه روسیه در این زمینه قابل ذکر است که رسماً اعلام کرد: ما حلال مشکل بقیه نیستیم؛ که این امر دقیقاً مبین آن است که سایر کشورها براساس مقتضیات روز و واقعیات نظام بین‌الملل منافع متقابل نسبی خود را حفظ می‌کنند.
- استفاده از فرصت‌های بهینه در جهت مذاکره هدفمند و مجهز بودن دستگاه دیپلماسی به مفاهیم ژئوپلیتیکی به منظور جذب سرمایه‌های خارجی و انتقال تکنولوژی. با توجه به اینکه غالب شرکت‌های بزرگ صنعتی با آمریکا ارتباط استراتژیک داشته و بدون توافق با آمریکا انتقال تکنولوژی صورت نمی‌گیرد.

منابع

- اسماعیلی، علی محمد. (۱۳۸۷). *دیپلماسی رسانه‌ای با تاکید بر نقش سازمان صدا و سیما*، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه صدا و سیما، تهران.
- اعظمی، هادی. (۱۳۸۶). وزن ژئوپلیتیکی و نظام قدرت منطقه‌ای (بررسی موردی: جنوب غرب آسیا)، *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۲(۳ و ۴)، ۱۱۹-۱۵۴.
- اکرمی نیا، محمد، فهیم دانش، شهاب. (۱۳۹۷). نقش دیپلماسی برون مرزی در تحکیم جایگاه منطقه‌ای ایران، *پژوهشنامه رسانه بین الملل*، ۳(۳)، ۲۵۳-۲۷۴.
- برژینسکی، زیگینو. (۱۳۶۲). *سقوط شاه، جان گروگان‌ها و منافع ملی*، ترجمه منوچهر یزدان یار، تهران: کاوش.
- بشیریه، حسین. (۱۳۸۶). *گذار به مردمسالاری*، تهران: نگاه معاصر.
- پاستر، مارک. (۱۳۷۷). *عصر دوم رسانه‌ها*، ترجمه غلامحسین صالحیار، تهران: موسسه ایران.
- تیر من، کنت آر. (۱۳۹۵). *سوداگری مرگ*، ترجمه احمد تدین، تهران: انتشارات رسا.
- خواجه سروی، غلامرضا، رحمتی، مریم. (۱۳۹۱). *انقلاب اسلامی ایران و گفتمان سیاسی شیعه در عراق*، *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*، ۱(۳)، ۵۸-۲۹.
- دانشجویان مسلمان پیرو خط امام. (۱۳۶۹). *اسناد لانه جاسوسی آمریکا*، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی دولتی، مجتبی. (۱۳۹۶). *راهبردهای غرب به رهبری آمریکا در برخورد با جمهوری اسلامی ایران*، با تاکید بر راهبرد سازش و تغییر از درون، *فصلنامه مطالعات عملیات روانی*، روشنی، رضا. (۱۳۹۷). *چشم انداز و اولویت‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با عملیات روانی دشمن*، *فصلنامه مطالعات دفاعی/استراتژیک*، ۱۶(۷۱)، ۱۴۲-۱۲۱.
- رومی، فرشاد، کاظمی، احسان. (۱۳۹۷). *مواجهه ایران و آمریکا، راهبردها و تاکتیک‌ها (راهکنش‌ها)*، *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۱(۴۰)، ۶۹-۳۹.
- ریاحی، محمدرضا (۱۳۹۰). *ایران و آمریکا، توسعه تضاد در بستر قدرت نرم رسانه*، تهران: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما. زکریا، فرید. (۹ خرداد ۱۳۹۷). *سیاست ترامپ در قبال ایران؛ یک نقشه خیالی، واشنگتن پست*، ترجمه: تحریریه سایت دیپلماسی به آدرس <http://www.irdiplomacy.ir/fa>.
- زمانی، محسن، نیاکویی، سید امیر. (۱۳۹۸). *واکاوی عوامل موثر بر خروج ایالات متحده آمریکا از برجام*، *فصلنامه مطالعات روابط بین الملل*، ۱۲(۱۲۰)، ۹۵-۴۵.
- زیاری، کرامت الله، عشق آبادی، فرشید و فتحی، حمید. (۱۳۸۹). *چالش‌های ژئوپلیتیکی توسعه نامتوازن نواحی ایران در مقطع زمانی (۱۳۷۵-۱۳۸۵)*، *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۶(۱۷)، ۲۰۷-۱۸۱.
- ساداتی، نصرالله. (۱۳۸۹). *تبیین نقش نظارتی رسانه‌ها با تاکید بر رسانه ملی*، *فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۶(۱۹)، ۲۱۷-۱۸۵.
- ساسمن، جerald، جان ای، لنت. (۱۳۷۴). *ارتباطات فراملی و جهان سوم*، ترجمه طاهره ژیان حیدری، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. (۱۳۶۹). *گذر از بحران ۶۷*، تهران: بسیج منطقه ۳.
- سلیمانی، علی اصغر. (۱۳۹۴). *آمریکا، شیطان بزرگ؛ تحلیلی از توطئه‌های آمریکا علیه ایران و کشورهای اسلامی*، تهران: والتینو. صالحی، اکرم، دهشیری، محمد رضا، حاجی مینه، رحمت. (۱۴۰۰). *دلایل خروج آمریکا از منظر رئالیسم نوکلاسیک*، *فصلنامه مطالعات روابط بین الملل*، ۱۴(۵۳)، ۶۶-۳۵.
- صفری، محسن. (۱۳۷۰). *ما اعتراف می‌کنیم*، تهران: شرکت انتشارات سوره مهر.
- عزتی، عزت الله. (۱۳۷۱). *ژئوپلیتیک*، تهران: سمت.

- عزتی، عزت اله. (۱۳۷۳). ژئواستراتژی، تهران: سمت.
- فرانسیس بویل، آنتونی. (۱۳۷۵). سیاست خارجی آمریکا در قبال جنگ ایران و عراق، مجله سیاست دفاعی، ۱۵ و ۱۶، ۱۰۲-۶۶
- کاویانی راد، مراد، بویه، چمران. (۱۳۹۱). جایگاه مفهوم فضای حیاتی در شکل‌گیری سیاست خارجی عراق، فصلنامه ژئوپلیتیک، ۸ (۲۵)، ۱۱۲-۱۳۴.
- کرودن، الکساندر. (۱۳۹۰). جنگ خلیج فارس، ترجمه فاطمه شاداب، تهران: ققنوس.
- کریمی، یوسف. (۱۳۷۲). جنگ روانی غرب علیه ایران، مجله سیاست دفاعی، ۱ (۲)، ۱۸۳.
- کلاوسون، پاتریک. (۱۳۸۰). تحریم‌های آمریکا علیه ایران، مترجم حسین محمدی نجم، تهران: دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران، معاونت تحقیق و پژوهش.
- کیه زاء، جولیتو، سهرابی، هادی. (۱۳۶۲). هدف؛ تهران، تهاجم کارتر و وقایع پشت پرده، تهران: نشر نو.
- مازند، یوسف، هوشنگ مهدوی، عبدالرضا. (۱۳۷۷). ایران ابر قدرت قرن، تهران: البرز پیکان.
- متشکری، راضیه. (۱۳۸۸). دیپلماسی رسانه‌ای و جنگ روانی رسانه‌ها در قبال برنامه هسته‌ای ایران، فصلنامه افق ۶ (۶۶-۳۴)، متقی، ابراهیم. (۱۳۷۴). دستورالعمل اجرایی کلینتون، ادامه مهار یا بدیلی دیگر، مجله راهبرد، ۶، ۶۵-۱۰۴.
- متقی، ابراهیم. (۱۳۸۸). ادراکات آمریکایی و گونه‌شناسی عملیات روانی علیه ایران و جهان سوم، مجموعه مقالات جنگ نرم و گونه‌شناسی عملیات روانی، تهران: انتشارات معاونت فرهنگی و تبلیغات ستاد کل نیروهای مسلح.
- متقی، افشین، قره بیگی، مصیب. (۱۳۹۴). چالش‌های گفتمان سیاست خارجی ایران در راستای دگرگشت‌های نو پدید در سامانه ژئوپلیتیک جهانی، سیاست‌های راهبردی کلان، ۲ (۸)، ۱۵۰-۱۳۷
- مجتهد زاده، پیروز. (۱۳۹۸). فلسفه و کارکرد ژئوپلیتیک در عصر فضای مجازی، تهران: سمت.
- مجموعه نویسندگان. (۱۳۹۸). کودتای نوژه، تهران: انتشارات مطالعات سیاسی.
- مرادی، عبدالله، سعیدی فریادرس، عباس. (۱۴۰۰). تلاش برای هژمونی در راهبردهای نظامی-امنیتی ایالات متحده آمریکا دوره ترامپ (تمرکز بر اسناد راهبردی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ میلادی). مطالعات راهبردی آمریکا، ۱ (۲)، ۱۱۱-۱۳۵.
- مشرقی، محمود، برژینسکی، زیگنوو، ونس، سایروس. (۱۳۶۲). توطئه در ایران، دو برداشت از یک متن، تهران: نشر هفته
- مصلی نژاد، عباس. (۱۳۸۶). مدیریت بحران آمریکا در مناطق ژئوپلیتیک، فصلنامه ژئوپلیتیک، ۳ (۱۰)، ۹۸-۸۰
- مکرمی پور، محمد باقر، میرزایی، بیژن، احمدی، فاطمه، حاتمی، حمید رضا. (۱۴۰۱). تجزیه و تحلیل سیاست خارجی باراک اوباما و دونالد ترامپ در مقابل ایران بر مبنای رئالیسم تهاجمی، فصلنامه دانش علوم سیاسی، ۳ (۸)، ۲۲-۵۲.
- موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی. (۱۴۰۳). نقش آمریکا و تشویق و تحریک عراق به آغاز جنگ تحمیلی، قابل دسترسی در: <https://psri.ir/?id=3rk2ezsh31>
- موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم و جمعی از محققین. (۱۳۷۷). غائله چهاردهم اسفند ۱۳۵۹، ظهور و سقوط انقلاب، تهران: نجات.
- موسوی فر، رضیه. (۱۳۹۵). روابط ایران و آمریکا، مسئله اسرائیل، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۴۶ (۲)، ۵۱۴-۴۹۷
- نقش بندی، عقیل، دهشیری، محمد رضا، کشیشیان سیرکی، محمد رضا، قانیدی، محمد رضا. (۱۳۹۸). پیامد‌های سیاسی و اقتصادی خروج آمریکا از برجام برای ایران در دوره ترامپ و آغاز دوره بایدن، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۱۷ (۱۷۶)، ۱۵۷

Cancian, M. schaus, J. dalton, M. (2017). formulating national security past experience and future choices. center for strategic and international studies (c sis)

Dubowitz, M. (2018). trump delivers, a victory to iran, available at: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/12/us-withdrawal-syria-hands-victory-iran/578962>

Fuller, G. E. (2008). A World without Islam. *Foreign Policy*, 164, 46–53.
<http://www.jstor.org/stable/25462249>

Paul, C. et al (2018). *Lessons from Others for Future US Army Operations in and Through the Information Environment: Case Studies*, Rand Corporation, available. *Consent: The Political Economy of the Mass Media*, Random House
washington times, february 22, 1992